

Ezităările lui Moise și minunile (Exodul 4:1-17)

Relatarea trece în capitolul 4, dar trebuie observat că delimitarea capitolelor este artificială. În realitate, episodul cu rugul aprins continuă, sfârșindu-se abia în versetul 17 al acestui capitol. Secțiunea formată din versetele 1-17 descrie celelalte obiecții pe care Moise le are față de întoarcerea în Egipt și diferitele obstacole pe care le invocă pentru a nu se întoarce. Pasajul prezintă și modul în care Dumnezeu îl echipează pe Moise pentru a-l înfrunța pe Faraon și oferă detaliile cu privire la ajutorul de multe ori miraculos pe care Dumnezeu i l-a oferit profetului.

4:1. Moise a răspuns și a zis: "Iată că n-au să mă creadă, nici n-au să asculte de glasul meu. Ci vor zice: "Nu ți S-a arătat Domnul!"

Moise ridică acum o a treia obiecție. În capitolul 3 el pusese la îndoială faptul că este vrednic de a îndeplini slujba de eliberator. Aici el pune sub semnul întrebării modul în care israeliții vor reacționa la mesajul lui. Cu alte cuvinte, dacă oamenii vor spune că e nebun? Moise dă dovadă aici de o lipsă de încredere în Cuvântul lui Dumnezeu. Dumnezeu promisese mai înainte că Ei vor asculta de glasul tău (3:18), iar acum Moise afirmă că "n-au să asculte de glasul meu." Astfel Moise este șovăitor și nu are încredere în promisiunea pe care i-o face Dumnezeu. E ceva ironic, deoarece lipsa de credință, de încredere în Cuvântul Lui este chiar lucrul de care el îi acuză pe evrei!

Nu avem nici o dovadă în Scriptură că ar fi existat o teofanie (o

apariție a lui Dumnezeu) în timpul șederii lui Israel în Egipt. Ultima teofanie amintită este apariția lui Dumnezeu înaintea lui Iacov la Betel (Geneza 35:9-15). Astfel că, cel puțin din punct de vedere uman, Moise era oarecum justificat să își exprime această îngrijorare.

4:2. Domnul i-a zis: "Ce ai în mână?" El a răspuns: "Un toiag."

În textul ebraic original există un evident joc de cuvinte: Dumnezeu îl întreabă pe Moise: "Ce este aceasta?" (*māzzēh*), iar Moise răspunde, "un toiag" (*māttēh*).

Este prima dată când citim despre toiagul cu care Moise și fratele său vor face mai târziu multe minuni în Egipt. Cu acest toiag, cei doi vor aduce numeroase urgii asupra țării și vor nimici armata egipteană la Marea Roșie (14:16). Folosirea unui "toiag" este un atac deliberat asupra culturii și credinței egiptene. Egiptenii considerau că toiagul este simbolul autorității, conducerii și puterii.²⁸ Ironia e că cei doi lideri evrei aveau un toiag, simbol foarte respectat de egipteni, tocmai cu scopul de a-i umili și a-i înfrânge pe egipteni. Cu alte cuvinte, simbolul fizic considerat aducător de glorie, autoritate și putere pentru Egipt, era chiar obiectul întrebuițat pentru distrugerea Egiptului.

În sprijinul întrebuițării acestui cuvânt intervine faptul că *māttēh* este de origine egipteană, derivând din hieroglif *amdw* (= toiag).²⁹

4:3. Domnul a zis: "Aruncă-l la pământ." El l-a aruncat la pământ și toiagul s-a prefăcut într-un șarpe. Moise fugea de el.

Transformarea toiagului lui Moise în șarpe este primul semn fizic pe care Dumnezeu îl dă profetului ca dovadă a chemării și însărcinării sale. Aceasta prefigurează confruntarea cu șerpii din Exodul 7:8-13, cu ocazia căreia magicienii egipteni fac aceeași minune. Desigur, toiagul lui Moise înghite toiegele lor, demonstrând astfel suveranitatea lui Dumnezeu asupra Egiptului.

Acest semn este o critică la adresa Egiptului, deoarece vrăjitorii din această țară se mândreau că pot transforma obiecte fără viață în ființe vii, cu ajutorul unui toiag magic. Spre exemplu, atunci când este atacat de dușmani, împăratul-magician Nectanebo II (360-343 î.d.Cr.) își folosește toiagul magic pentru a transforma machetele de ceară ale soldaților și corăbiilor într-o forță armată adevărată. Numeroase inscripții egiptene confirmă această practică descriind scene cu magicieni care țin în mână bețe pe care le pot transforma instantaneu în șerpi.³⁰ Realitatea transformării toiagului în șarpe este atestată de faptul că Moise "fugea de el". Nu era vorba de o simplă scamatorie; Dumnezeu a schimbat în mod miraculos starea fizică a obiectului.

4:4. Domnul a zis lui Moise: "Întinde-ți mâna și apucă-l de coadă." El a întins mâna și l-a apucat; și șarpele s-a prefăcut iarăși într-un toiag în mâna lui.

Un alt joc de cuvinte apare în acest verset. Dumnezeu îi poruncește lui Moise: "Întinde-ți mâna". În 3:20 aflăm că exact lucrul acesta avea să-l facă Dumnezeu împotriva Egiptului ("Îmi voi întinde mâna") și apoi Faraon, eliberând poporul Israel ("El își va întinde [mâna]"). Acum ni se spune că Moise, ca al treilea participant la dramă, își va întinde și el mâna.

Un document egiptean, Papirusul de la Westcar, conține o serie de povestiri referitoare la minunile pe care le făceau preoții în vremea Faraonului Keops.³¹ Una dintre povestiri se referă la preotul Webaoner care a făcut din ceară un crocodil căruia i-a dat viață aruncându-l în lac. Pe urmă, preotul s-a aplecat, l-a luat în mâini și crocodilul s-a transformat din nou în obiect de ceară. În Exodul 4 (și în capitolul 7) autorul relatează un eveniment istoric în care un preot (Moise) transformă un obiect fără viață într-un animal, mergând astfel mult mai departe decât povestea egipteană și arătând puterea superioară a Dumnezeului pe care Îl reprezintă el. Moise face ceea ce în mitologia egipteană era pură fabulație.

4:5. "Iată", a zis Domnul, "ce vei face ca să creadă că ți S-a arătat Domnul, Dumnezeul părinților lor: Dumnezeul lui Avraam, Dumnezeul lui Isaac și Dumnezeul lui Iacov."

Această afirmație începe cu o particulă ebraică ce înseamnă "ca să". Ea este folosită pentru a declara scopul unei situații care a fost deja prezentată. Ideea este că Dumnezeu i-a dat lui Moise un semn pentru ca evreii să creadă că Domnul i S-a arătat cu adevărat. Acest cuvânt divin este răspunsul direct la obiecția adusă de Moise în versetul 1.

4:6. Domnul i-a mai zis: "Bagă-ți mâna în sân." El și-a băgat mâna în sân; apoi a scos-o și iată că mâna i se acoperise de lepră și se făcuse albă ca zăpada.

Profetul primește acum un al doilea semn. Dumnezeu îi spune să-și pună mâna "în sân", iar atunci când o scoate, mâna îi este atinsă de o boală de piele. Nu știm cu siguranță dacă această boală este lepra, așa cum o cunoaștem noi azi, deoarece cuvântul respectiv este folosit cu sensuri diferite în Vechiul Testament.³² Aceste afecțiuni ale pielii erau, desigur, obișnuite în vechime în Orientul Apropiat și cu siguranță și în Egipt. Iar în Egipt, o astfel de boală era considerată ca o judecată și un blestem, ca o pedeapsă a zeilor pentru persoana bolnavă.

Așa cum primul semn își găsește corespondentul în confruntarea ulterioară din Exodul 7, tot așa ar putea exista o repetare a celui de-al doilea semn în urgia vărsatului negru care se revarsă asupra omenirii, în Exodul 9:8-11.

4:7. Domnul a zis: "Bagă-ți din nou mâna în sân." El și-a băgat din nou mâna în sân; apoi a scos-o din sân; și iată că mâna se făcuse iarăși cum era carnea lui.

E foarte probabil ca boala de piele cu care fusese atins Moise să fi fost incurabilă. Faptul că mâna i s-a vindecat prin simpla ei introducere

din nou în sân denotă natura miraculoasă, divină a acestei întâmplări. Săvârșirea acestei minuni avea să fie o mărturie extraordinară în sprijinul adevărului că Dumnezeu i S-a arătat lui Moise și că El l-a trimis pe profet să elibereze poporul din Egipt. Semnul era o dovadă materială că Dumnezeu intenționa să acționeze prin intermediul robului Său, Moise.

4:8. "Dacă nu te vor crede", a zis Domnul, "și nu vor asculta de glasul celui dintâi semn, vor crede glasul celui de-al doilea semn."

Acest verset definește scopul pentru care a primit Moise cel de-al doilea semn. El era doar un semn de rezervă, în caz că evreii ar fi negat realitatea transformării toiagului într-un șarpe și apoi din nou într-un toiag. Ideea că aceste semne aveau rolul de a mărturisi cu privire la chemarea divină a lui Moise este evidentă din folosirea expresiei "a asculta glasul": **"Dacă nu te vor crede și nu vor asculta de glasul celui dintâi semn, vor crede glasul celui de al doilea semn."** De fapt, aceste semne vorbesc; ele au glas și proclamă sarcina dată lui Moise de a-i elibera pe evrei din sclavie. În Exodul 3:18, Dumnezeu i-a spus lui Moise că fiii lui Israel "vor asculta de glasul tău". Dar Moise a venit cu atâtea obiecții la această chemare, încât Dumnezeu trimite acum alte "glasuri" care să anunțe poporului lui Dumnezeu răscumpărarea din țara Egiptului. Până la urmă, Moise nu este singurul vestitor în Egipt.

Dumnezeu îl echipează pe Moise cu mai multe semne, deoarece oamenii trăiesc prin intermediul văzului și nu prin credință. Evreii au nevoie de confirmare materială, iar Dumnezeu le-o dă. Trăirea prin văz și nu prin credință devine o temă centrală a exodului din acest punct și până la finalul său.

4:9. Dacă nu vor crede nici aceste două semne și nu vor asculta de glasul tău, să iei apă din râu și s-o torni pe pământ; și apa pe care o vei lua din râu se va preface în sânge pe pământ.

Iată al treilea semn fizic pe care Dumnezeu îl pune la dispoziția lui Moise. Acesta însă nu putea fi experimentat lângă tufișul în flăcări, ci doar în interiorul țării Egiptului. Semnul (ca și primele două) este și o prefigurare a unui eveniment viitor, deoarece mai târziu el va deveni prima urgie coborâtă de Dumnezeu asupra Egiptului (Exodul 7:15-25). Varianta de față este limitată însă ca și consecințe, în timp ce prima urgie lovește Egiptul în întregime.

Minunea aceasta a fost în mod special dăunătoare pentru Egipt, deoarece Nilul era considerat puterea de viață a Egiptului. Se credea că toată creația ar fi izvorât din Nil și că Nilul întreținea viața în Egipt. Herodot a numit țara "darul Nilului". Faptul că Dumnezeu poate transforma apa râului în sânge dovedește suveranitatea și puterea Lui asupra sursei de viață în Egipt. Vom spune mai multe despre acest subiect cu ocazia descrierii primei urgii.

În plus, cuvântul "apă" din expresia "apă din râu" este o construcție la plural care înseamnă apele (Nilului). Probabil că folosirea pluralului reflectă conceptul egiptean conform căruia apa este o entitate plurală: semnul hieroglific pentru apă este:

Orice s-ar întâmpla, Moise nu are acum nici o scuză. Dumnezeu i-a pus la dispoziție trei semne miraculoase ca dovezi în sprijinul chemării sale. Echipamentul este complet. Singura întrebare acum este, se va supune el?

4:10. Moise a zis Domnului: "Ah! Doamne, eu nu sunt un om cu vorbirea ușoară; și cusurul acesta nu-i nici de ieri, nici de alaltăieri, nici măcar de când vorbești Tu robului Tău; căci vorba și limba îmi sunt încurcate."

Moise mai aduce o obiecție, ridicând încă un obstacol în calea chemării divine. El își începe argumentul printr-o interjecție ebraică. În dialog, acest cuvânt este urmat întotdeauna de cuvântul "Doamne" ("Adonai"). El reprezintă o scuză prin care se neagă orice vină a

vorbitorului pentru ceea ce urmează să spună.³³ Moise decide să își apere cazul înaintea lui Dumnezeu.

Moise afirmă că nu este un orator. Iar lucrul acesta este adevărat "nici de ieri, nici de alaltăieri". Aceasta e o figură de stil ebraică ce înseamnă "anterior": Moise nu a fost niciodată un orator. Iar apoi el adaugă: "nici măcar de când vorbești Tu robului Tău". Moise vrea să sublinieze faptul că nimic din ceea ce s-a întâmplat la rugul aprins nu a schimbat faptul că nu are darul vorbirii. Nu a avut loc nici o minune care să-i confere abilități oratorice!

Profetul afirmă că lipsa de coerență în vorbire se datorează faptului că "vorba și limba mi-este încurcată". Nu putem ști cu siguranță care era problema lui.³⁴ Unii au presupus că Moise avea o problemă de pronunție, că era bâlbâit. Alții cred că el își pierduse doar capacitatea de a vorbi fluent în limba egipteană. Oricare ar fi problema însă, ideea e că Moise se simțea incapabil să ia cuvântul la curtea lui Faraon.

Faptul că Moise avea probleme de vorbire este o critică sarcastică la adresa culturii egiptene. Magicienii egipteni, dintre care Moise avea să întâlnească nu peste mult timp câțiva, erau oratori de seamă și făceau dovada unor excelente abilități de retorică.³⁵

Moise, însă, depindea în întregime de Dumnezeu care vorbea prin el.

4:11. Domnul i-a zis: "Cine a făcut gura omului? Și cine face pe om mut sau surd, cu vedere sau orb? Oare nu Eu, Domnul?"

Liantul acestei părți din dialog este conjuncția copulativă "sau" folosită de două ori: "Cine a făcut gura omului? Sau cine face pe om mut sau surd, cu vedere sau orb?" Particula "sau" este utilizată mai ales pentru a delimita alternativele în propozițiile principale. În acest context, scopul ei este de a identifica perechile de antonime atotcuprinzătoare (adică totalitatea polarității). Ideea este că Dumnezeu e suveran peste omenire, chiar dacă omul vede sau nu, dacă aude sau nu, dacă vorbește sau nu. Faptul că Dumnezeu îl trimite pe Moise este suficient; misiunea va fi

dusă la îndeplinire prin puterea Domnului și nu prin abilitățile oratorice ale lui Moise.

Ceea ce spune acest verset constituie tocmai o parte din lucrarea lui Isus prezentată în Noul Testament. În Matei 11:4-5, Isus răspunde la întrebarea dacă El este sau nu Mesia: "Duceți-vă de spuneți lui Ioan ce auziți și ce vedeți: orbii își capătă vederea, schiopii umblă, leproșii sunt curățiți, surzii aud, morții învie și săracilor li se propovăduiește Evanghelia." Această activitate atestă divinitatea lui Cristos.

4:12. Du-te, dar; Eu voi fi cu gura ta și te voi învăța ce vei avea de spus.

După ce oferă învățătură despre suveranitatea Sa, Dumnezeu dă o poruncă clară: "Du-te, dar". Vremea vorbelor s-a sfârșit; e timpul pentru fapte. Această poruncă este urmată de persoana întâi singular cu formă dublă (pronumele personal urmat de verb): "Eu, chiar Eu voi fi cu gura ta". Caracterul autoritar al acestui verset arată clar că răbdarea lui Dumnezeu cu Moise se apropie de sfârșit. Destul cu obiecțiile; Moise trebuie să facă acum ceea ce i-a poruncit Dumnezeu.

Expresia "Eu voi fi" utilizată aici este identică celei folosite de Dumnezeu în 3:14, când Și-a revelat numele ca "Eu voi fi Cel ce voi fi" (sau EU SUNT CEL CE SUNT). Aceasta înseamnă că Dumnezeu Domnul cel etern, imuabil, omniprezent, omniscient are controlul asupra gurii lui Moise și asupra fiecărui lucru pe care-l va spune el evreilor, egiptenilor și lui Faraon. În realitate, Dumnezeu îl va "învăța" pe Moise ce să spună. Verbul "a învăța" este înrudit cu substitutivul *torah*, care înseamnă "învățătură". Tora va deveni mai târziu numele pentru cele cinci cărți scrise de Moise.

Ce promisiuni extraordinare primește Moise din partea lui Dumnezeu! Profetul va merge prin puterea, învățătura și cuvintele lui Dumnezeu! Obiecția lui din versetul 10 și-a primit răspunsul potrivit.

4:13. Moise a zis: "Ah! Doamne, trimite pe cine vei vrea să trimiți."

Moise adresează lui Dumnezeu o ultimă rugămintă disperată: **"Ah! Doamne, trimite pe cine vei vrea să trimiți."** Această construcție gramaticală se numește *idem per idem*.³⁶ Este o formulă care lasă acțiunea nespecificată, dând subiectului libertatea de a face absolut orice. La prima vedere, propoziția poate apărea ca un consimțământ față de purtarea de grijă pe care i-o arată Dumnezeu - cu alte cuvinte, Moise spune că voia lui Dumnezeu trebuie să se împlinească. Iar dacă el este cel ales, atunci se va supune și va merge. Problema este că Moise a fost deja ales să se întoarcă în Egipt și să-i scoată de acolo pe evrei. Moise ar fi trebuit să răspundă cu un răsunător: "Iată-mă! Trimite-mă!", dar el nu reacționează așa, ci Îi spune lui Dumnezeu să trimită pe oricine va dori El. Profetul nu manifestă nici un pic de entuziasm pentru ceea ce i-a poruncit Dumnezeu să facă. Moise nu vrea să se întoarcă.

4:14. Atunci Domnul S-a mâniat pe Moise și a zis: "Nu-i oare acolo fratele tău Aaron, levitul? Știi că el vorbește ușor. Iată că el însuși vine înaintea ta; și, când te va vedea, se va bucura în inima lui."

Exprimarea ebraică este destul de plastică: ea spune că **"Nasul / nările Domnului s-au aprins / încins."** Mânia lui Dumnezeu este descrisă prin apariția metaforică a nărilor în flăcări, ca și la un taur înfuriat care stă gata să atace. Numeroasele obiecții aduse de Moise au stârnit mânia lui Dumnezeu.

În consecință, Dumnezeu l-a trimis pe Aaron în sprijinul lui Moise. Este prima dată când numele lui Aaron este menționat în Scriptură. El este numit **"levitul"**. Acest apelativ nu era necesar, deoarece Aaron este fratele lui Moise, iar Moise, după cum știm, este un descendent al lui Levi (Exodul 2:1). Probabil că rolul său este de a anticipa faptul că Aaron va deveni ulterior capul preoției levitice. În orice caz, Dumnezeu îi mai face o concesie lui Moise: El îl trimite pe Aaron ca

purtător de cuvânt al acestuia. Moise nu este exonerat de responsabilitate, dar primește în ajutor un agent de comunicare.

Vedem încă o dată la lucru providența lui Dumnezeu. El a anticipat reacția lui Moise și i-a spus deja lui Aaron să pornească la drum. Dumnezeu este la cârma întregii situații.

4:15. Tu îi vei vorbi și vei pune cuvintele în gura lui; și Eu voi fi cu gura ta și cu gura lui; și vă voi învăța ce veți avea de făcut.

În acest verset se repetă promisiunea din versetul 12. Acolo Dumnezeu a spus că va fi cu gura lui Moise și îl va învăța ce să spună. Acum, Dumnezeirea afirmă că va fi cu gurile lui Aaron și Moise și îi va învăța ("vă", persoana a doua plural) ce să facă și ce să spună. Semnificația este că promisiunile lui Dumnezeu s-au extins și cuprind acum doi vorbitori.

Observați că Dumnezeu spune: **"Eu voi fi cu gura ta și cu gura lui."** **"Eu voi fi"** este aceeași expresie ebraică folosită în 3:14 pentru descoperirea numelui lui Dumnezeu, iar apoi în 4:12.

4:16. El va vorbi poporului pentru tine, îți va sluji drept gură și tu vei ține pentru el locul lui Dumnezeu.

Din pricina defectului de vorbire al lui Moise, Dumnezeu i-a pus la dispoziție o altă **"gură"** în persoana fratelui său Aaron. Aaron este purtătorul de cuvânt al lui Moise. Iar Moise va fi ca un zeu (sau zei) pentru Aaron. Ce înseamnă aceasta? În Orientul Apropiat din vechime, profeția era recunoscută atunci când cineva vorbea exact cuvintele pe care i le spunea un zeu. Aaron nu este un interpret, ci un canal pentru cuvintele lui Moise. Faptul că așa stau lucrurile este confirmat de Exodul 7:1, unde Dumnezeu îi spune lui Moise: "Iată că te fac Dumnezeu pentru Faraon; și fratele tău Aaron va fi prorocul tău."

În Egiptul antic exista o oficialitate înaltă care purta titlul de

"gura împăratului". Sarcina acestuia era de intermediar între Faraon și poporul egiptean. Activitatea sa de bază era de a transmite poporului poruncile lui Faraon, exact în forma în care acestea fuseseră rostite. Bineînțeles că Faraon era considerat o divinitate în Egipt, iar cuvintele sale nu trebuiau modificate în nici un fel.³⁷

4:17. Ia în mână toiagul acesta, cu care vei face semnele.

Moise este acum gata de acțiune. El e echipat și pregătit să-l înfrunte pe Faraon în Egipt. Cunoaște pustiul (adică traseele pentru evadare, mediul înconjurător etc.); știe unde se află Muntele Sinai; are toiagul pentru a face minunile; fratele său va fi cu el ca purtător de cuvânt; și are trimiterea directă din partea lui Dumnezeu. Nu mai există nici o scuză. Moise trebuie să se supună pur și simplu.

Așa se sfârșește episodul cu rugul aprins. Cititorul așteaptă acum cu mare nerăbdare să vadă cum se va desfășura misiunea lui Moise în Egipt.

Aplicație

E ușor să criticăm refuzul lui Moise de a se întoarce în Egipt. Ne întrebăm de ce nu s-a supus imediat și nu a făcut ceea ce i-a poruncit Dumnezeu. Dar trebuie să fim foarte atenți. Moise era om din carne și oase și avea toate sentimentele umane, inclusiv pe cel de frică. Scripturile ni-l prezintă ca pe un om cu greșeli și slăbiciuni. Ucisese un egiptean și fusese forțat să fugă de autoritățile din Egipt. Acum i se spunea să se întoarcă acolo. Nu era oare îndreptățit să se teamă?

În plus, dacă vom privi în adâncul inimilor noastre, vom descoperi imediat că și noi am fi procedat la fel. Cât de ușor este să privim la viața lui Moise și să spunem că ar fi trebuit să facă așa și pe dincolo! Să fim sinceri cu noi înșine: și inimile noastre ar fi ezitat înaintea

unei cereri atât de importante. Așa că haideți să arătăm compasiune față de un om slab care nu se deosebea cu nimic de noi.